

разправятъ на дѣцата си, че Нишъ е главенъ градъ въ България (притурка отъ 1855 г.). Нѣщо повече, сръбското общество мжчително прѣстрадава — още не отровено отъ велико държавнишки стремежи — нашитѣ неволи и тегла. На врѣмени то дори не може да намѣри думи, какъ да характеризира нашето положение и какъ да ни прѣладе симпатиитѣ си.

„Тешко е да срце пуца — пише единъ тѣхенъ вѣстникъ — кадъ човѣкъ путуе по Бугарской, пакъ кадъ слуша милионе жалби, како еданъ плаче за иманѣмъ, други за чешѣу, треѣи за сродницама итд. Кадъ се помисли на те турске зулуме, кои одъ толико вѣкова непопуштаю ништа у својой жестини и безбожности, чисто се мора чудити, како непадне оганъ съ неба те неспали те зулумѣаре“¹⁾.

Симпатиитѣ имъ не ги напушчатъ и когато се започва нашата църковна борба, първата заслуга на която е, че рѣзко очерта границитѣ на българската народностъ. За сърбитѣ и за сръбската преса тази борба, макаръ чисто национална, а не славянска, както я изкараха отпослѣ, е отъ голѣмо значение за цѣлото южно славянство²⁾. Нейнитѣ перипетии се слѣдятъ, просто, съ трепетно внимание, като всѣки успѣхъ ги кара да се възторгватъ отъ насъ. Даже „Видов дан“, който скоро се настройва твърдѣ вражески сирѣмъ българитѣ, я слѣди съ най-голѣмъ интересъ, готовъ да полемизира съ всички, които биха искали да измѣнятъ нейния характеръ³⁾.

Разбира се, че българскиятъ народъ, въ лицето на своитѣ духовни ръководители, не е могълъ да се съмнява въ искренности на сръбското общество. Нѣщо повече, той е билъ склоненъ да вижда въ него проявитѣ на една политика, чиято крайна цѣль е неговото освобождение. Отъ тамъ и готовността на българитѣ да се притичатъ при пръвъ зовъ, при гърмежа на всѣка сръбска пушка, за да улеснятъ Сърбия въ борбата ѝ съ остатъцитѣ отъ турска опека, да я създадатъ независима поне до степенъ такава, че сама да може да разпорежда съ собствената си сѣдбина, безъ каквато и

¹⁾ Лом Паланку у Бугарской 29 марта. Сръбски Дневник, 1856 год., 19 апр., бр. 31, стр. 3.

²⁾ Народностъ, г. I, бр. 29, стр. 113 отъ 18 май 1868; „Напредакъ“, г. XVIII, бр. 49, стр. 4, кол. 1 отъ 24 юли 1865; Милюковъ, Сръбско-българските отношения и пр. Въгл. прѣгледъ, г. V, кн. 9—10, стр. 82.

³⁾ Видов Дан, г. II, бр. 38, стр. 1 отъ 29 мартъ 1862. Гледай сжщо „Сръбски Дневник“, г. VII, бр. 35, отъ 4 май 1858 год.; г. VIII, бр. 74, стр. 3 отъ 20 септември; бр. 79, отъ 8 октомври; бр. 81 отъ 15 октомври 1859 и пр.